

DOKUMENT

DANMARKS RADIO
Generaldirektøren

1982-05-17
SJ/bj

Til Radiorådet

Vedr.: Udviklingsplan for Danmarks Radio 1984-87.

I tilknytning til vedtagelsen af HP II 1982 udtalte Radiorådet på sit møde den 6. oktober 1981:

"For at sikre et længere perspektiv i vurderingen af indtægtsbehov og programønsker og dermed en fastere strategi for Danmarks Radio's udvikling, anmodes driftsledelsen om - i fortsættelse af HP I 1983 - at fremlægge forslag til en programpolitisk og økonomisk planlægning for den kommende fireårsperiode".

Med det sigte, at en overordnet planlægning for 4-årsperioden sættes i relation til længeresigtede udviklingslinier, har driftsledelsen fundet det rimeligt og hensigtsmæssigt at tage udgangspunkt i de perspektiver, som den igangværende udvikling på medieområdet tegner på længere sigt.

Efter debatter i programkollegier m.v. har de to programdirektører udarbejdet de programpolitiske oplæg, som sammen med den tekniske direktørs redegørelse for planperiodens forventede tekniske udvikling, har dannet udgangspunkt for direktionsens overvejelser.

I det følgende citeres hovedindholdet af disse oplæg:

I. TV

Der skal ikke spåmandsevner eller en hel mediekommission til at forudse, at dansk TV i de kommende år kun vil være eet af mange tilbud til danske seere.

Den væsentligste opgave for beslutningstagerne bliver derfor at tage stilling til, hvilken rolle dansk TV skal tillægges i denne proces, kvantitativt og kvalitativt.

- De første udenlandske direkte-sendende satellitter vil formentlig kunne modtages i Danmark ved fireårsperiodens afslutning.
- Videokassettemarkedet vil efter alt at dømme have udviklet sig til at blive

endnu et væsentligt element i kampen om seernes gunst og pengepung.

- Den teknologiske udvikling vil formentlig give seerne endnu en række valgmuligheder.

DR's monopolsituation vil definitivt være afløst af en vifte af tilbud til de danskere, der har ønsket at investere i det elektroniske TV-apparatur. Valgmulighederne giver den enkelte seer frihed og rejser samtidig en række kulturpolitiske spørgsmål. For i denne situation vil et nationalt dansk TV-tilbud (over een eller flere kanaler) kun kunne overleve folkeligt og politisk, hvis en bevidst programpolitik fastlægges og fastholdes, og de nødvendige ressourcer tildeles:

Kun et nationalt dansk TV vil kunne pålægges den opgave at sikre alsidigheden i et programtilbud, der omfatter seriøs nyhedsformidling, baggrundsorientering, kulturformidling, skildringer af danske miljøer, problemer og glæder, underholdning, nyskrevet dansk TV-dramatik, -ballet, -musik. For danskere, skrevet og produceret af danskere - på dansk. Mange af det nationale danske TV's konkurrenter vil alene have det formål at finde de flest mulige kunder til den højst opnåelige minutpris. Dette er vilkårene.

1.1. Dansk TV's rolle i den fremtidige mediesituation

Konkurrencen om seer-interessen fra satellitter og videomarked stiller således øgede krav til dansk TV både kvalitativt og kvantitativt. Ønsker vi, at danske seere ikke blot rutinemæssigt skal trykke sig ind på overflødighedshornet fra udenlandske satellitter eller videomarkedets spraglede verden, må danske seere gives valget mellem to danske TV-kanalers ligeværdige tilbud. Og disse to danske TV-kanaler må med overvejende dansk-producerede programmer give tilbud på et sådant kvalitetsniveau, at de formår at interessere og fastholde seerne.

Hvis denne vurdering vinder accept, vil den klare konsekvens være, at der snarest træffes politisk beslutning om opbygning af en dansk TV-TO. Den tekniske vurdering er, at der fra beslutningstidspunktet og til samtlige 16 UHF-jordstationer er bygget, vil gå ca. 6 år.

1.2. I overgangsperioden indtil TV-TO er en realitet

Allerede i den eksisterende konkurrence-situation er det nødvendigt i programtilbuddet på den ene kanal at udvikle det, der er vort bedste og mest effektive modspil: produktionen af danske programmer. De danske programmer må udgøre en øget andel af den totale sendeflade, sendefladen må udvides, og programmerne produceres med den højeste grad af professionalisme. Det vil derfor være nødvendigt, at den målsætning, som aktionsplan 82 byggede på, fastholdes og videreudvikles, men det er ligeså nødvendigt samtidig at understrege kravet om øgede midler til at gennemføre denne væsentlige udvidelse af egenproduktionen.

Det vil være rimeligt i den kommende ti-årsperiode at overveje en sendetidsudvikling fra det nuværende årstimetal på ca. 2500 timer til op imod en årstotal på ca. 4000 timer. De udenlandske konkurrenter sender i både formiddags- og eftermiddagstid, og med de ændringer, der sker i mønstret fritid/arbejdstid og i beskæftigelsessituationen, vil det derfor være naturligt for dansk TV at inddrage både formiddags- og eftermiddagstiden i tilbudsmulighederne.

Det er i denne forbindelse værd at bemærke, at børn tilhører TV-storkonsumentgruppen, og at det netop derfor vil være væsentligt at give alternative danske TV-tilbud til denne gruppe i formiddags- og eftermiddagstid.

En så voldsom opskrivning af dansk TV's udbud kan næppe tænkes gennemført alene som egenproduktion, men det må være målet i en udbygningsfase at øge udbuddet af nyproducerede danske udsendelser, således at over halvdelen af sendefloden dækkes med nyproducerede danske udsendelser, og mindre end 50 pct. med fremmedproduktion og genudsendelser/snaprepriseser.

Med udgangspunkt i målsætningen for 1983 (planlagt totalsendetid 2590 timer, heraf egenproduktion 1240 timer) kan der opstilles en udviklingsplan for fireårsperioden, hvor totalsendetiden år for år udvides med 175 timer, heraf 100 timers nyproducerede danske udsendelser, og 75 timers genudsendelser/snaprepriseser samt fremmedproduktion.

Udviklingsplanen vil gradvist gøre det muligt at inddrage formiddags- og eftermiddagstiden i tilbudsmulighederne og sikre en mere bevidst reprisepolitik, således at så godt som alle danske udsendelser og væsentlige fremmedproduktioner vises første gang i aftenfloden og snap-repriseres mindst en gang i formiddags- eller eftermiddagstid.

1.3. Forberedelse af TV-TO

En udvikling af programtilbud og sendetid som ovenfor skitseret på den eksisterende ene kanal vil en overgangsperiode være yderligere motiveret af det programproduktionsbehov, en kommende kanal-TO vil repræsentere. Uanset i hvilket regi, en dansk TV-To-organisation opbygges, vil det være umuligt med eet slag at forsyne en kanal-TO med dansk-producerede programmer af et rimeligt omfang og af en rimelig kvalitet.

Det vil derfor være naturligt, at monopol-kanalen anvendes som udviklings- og forberedelsesområde for en kommende anden-kanal.

Talentudvikling kræver tid og årelang uddannelse, ikke blot på det journalistiske felt, men også - og i endnu stærkere grad - når det drejer sig om udvikling af forfattere og instruktører til TV-dramatik.

Det er nødvendigt i denne forbindelse at understrege den vanskelige situation, dansk TV i disse år befinder sig i, når det drejer sig om talentudvikling. De senere års økonomiske opbremsning har betydet, at en udvikling af dansk TV til konkurrencedygtighed over for udenlandske satellitter og videogrammer har lidt et tilbageslag.

1.4. Videreudbygning af Danmarks Radios produktionsapparat - og/eller?

Ovenstående vurdering af sendetidsudvikling og talentudvikling med henblik på en forberedelse af TV-TO behøver ikke naturnødvendigt at føre til et TV-TO i Danmarks Radios regi. Flere muligheder står åbne:

1.4.1. Inden for DR:

I det følgende skal først skitseres rammerne for en videreudvikling af produktionsapparatet i Danmarks Radio:

I DR's produktionsanlæg i Århus er der endnu uudnyttede muligheder inden for de eksisterende fysiske rammer. En fuld udnyttelse af anlægget i Århus, herunder udbygning af hjælpetjenester og udvidelse af produktion på let elektronisk udstyr og film, som anlægget er dimensioneret for, forudsætter en mandskabsudvidelse alene i den tekniske sektor med ca. 80 mand. Dette vil med den nuværende programsammensætning give mulighed for en fordobling af egenproduktionen fra nu omkring 200 timer til omkring 400 timer, men en forudsætning er naturligvis, at der sker betydelige udvidelser i programsektoren, såvel hvad medarbejdere som udsendelsesmidler angår.

Når bortses fra udviklingen af Århus-anlægget er der ikke i Danmarks Radios eksisterende bygninger mulighed for yderligere udvidelser af studieantallet i fireårsperioden med henblik på en stærkt øget egenproduktion. Derimod er det muligt ved tilskrivning af mandskab og bevillinger til materiel-indkøb at opskrive egenproduktionen ved hjælp af let elektronikudstyr eller større/mindre OB-enheder.

1.4.2. Uden for DR:

Det vil være naturligt at gøre sig den overvejelse - i forbindelse med den skitserede udvikling af sendetider og programtilbud på den eksisterende kanal - om Danmarks Radio fortsat skal udbygges, eller om udviklingen snarere bør tage form af øget entreprise/coproduktionsvirksomhed. Man kunne her tænke sig, at Danmarks Radio i øget omfang indgik entreprisekontrakter med såvel større som mindre produktionsselskaber over hele landet om levering af programserier eller bestemte programtyper såvel på fiktions- som faktaområdet.

1.4.3. Regional TV - Decentralisering

Med Radiorådets beslutning om iværksættelse af et regional-TV-forsøg i 1983 er der givet mulighed for at vurdere, om et kommende TV-TO skal være regional-baseret med sammenkoblingsmuligheder for et landsdækkende program. En grundig analyse af regional-TV-forsøget bør gennemføres sanrest muligt med henblik på stillingtagen til forsøgets videre skæbne.

Uafhængigt af regional-TV-forsøget vil det være rimeligt at overveje, hvorvidt decentraliseringen af programvirksomheden på den eksisterende ene kanal skal fortsættes.

Radiatorådet har besluttet, at 10 procent af DR-TV's totale sendetid skal produceres af provinsafdelingen, og det er situationen i dag. Udviklingen af Århus-produktionscentret og de øgede muligheder for anvendelse af lette mobile produktionsenheder giver en klar åbning for yderligere decentralisering af TV-programproduktionen til miljøer uden for TV-byen.

1.5. Tekst-TV

Tekst-TV bør i DR's regi udbygges i 3 faser, først og fremmest med sigte på at

imødekomme de hørehandicappedes behov.

Fase 1, der i forbindelse med HP I 83 er vedtaget til igangsættelse i 1983, indeholder følgende:

Tekstning af to 30-40 minutters udsendelser pr. uge udover de, der i dag tekstes konventionelt samt en redaktionel del omfattende nyheder incl. TV-Avisens hovedoverskrifter og servicemeddelelser med løbende datering mandag-fredag i tiden 14.00-19.00 med et sidetal på omkring 60.

Fase 2, der endnu ikke er vedtaget, vil med en udbygning af Tekst-TV-redaktionen betyde en yderligere tekstning af 6 egenproduktioner, samt en udvidelse af tekstsiderne til omkring 100.

Fase 3, der bør være iværksat inden fireårsperiodens udløb, vil betyde, at samtlige egenproducerede programmer, som ikke sendes direkte, vil blive tekstet. Den redaktionelle service vil i denne fase blive udvidet til at omfatte en løbende opdatering i sendernes åbningstid.

Radio

Takket være en teknisk lettilgængelighed og et lavt omkostningsniveau har radiomediet altid hurtigt kunnet tilpasse sin programvirksomhed til de skiftende samfundsbehov.

I Danmarks Radios historie er væksten i antallet af kanaler for at skaffe valgmuligheder i programudbuddet og etableringen af regionalradione for at gennemføre en decentralisering udtryk for sådanne tilpasninger.

Radioen har døgnet igennem en større kontakt med den danske befolkning end noget andet medie og dermed også en samfundsopgave, der kræver udbygning, forgrening, foryngelse og stadig fornyelse. Radioen kan en masse, som andre medier ikke vil eller ikke skal kunne foreløbig. Radioen bringer kultur, underholdning og demokratisk debat tæt ind på livet af den enkelte, fordi den har plads til både det almene og det specielle. Radioen rammer med sine programmer langt flere interesser og kan behandle langt flere enkeltheder, der berører os direkte, end noget andet medie.

I konkurrencen med en kulturindflydelse udefra - via satellitter, som også får radiokanaler - skal radioen satse på teknisk høj kvalitetsmusik og befordre og udvikle en levende, national orkestertradition. Radioens musikaftener på program 2 er en første fase i en sådan udvikling.

I en konkurrencesituation med både satellitterne og et TV-medie har radioen en række sociale, kulturelle og demokratiske opgaver af afgørende betydning for en national, kulturel og demokratisk sammenhæng. Radioen får sit særlige ansvar for at bevare og udvikle dansk dramatik, ordkunst, oplevelsesformidling og musik.

En betydeligere del af programfladen skal åbne sig mod børn og unge, samtidig med at børne- og ungdomsstoffet forøges i regionerne.

Det er væsentligt, at radioen åbnes og mediet afmystificeres gennem nye program-

former, der øger mulighederne for tovejskommunikation, dialog, public access, som udnytter mediets enestående evne til samtidighed.

Radioen skal

- bidrage til en udvidelse af adgangen til information og kultur gennem en programvirksomhed, der i højere grad end i dag gør en stigende informationsmængde og mere og mere komplicerede kulturtilkendegivelser tilgængelige for så mange som muligt.
- åbne mulighed for i et samfund med langvarig ledighed for mange og øget fritid for alle at inspirere og skabende aktivere,
- fastholde en forpligtelse over for mindretal, der får særlig betydning i et udviklingsforløb med udsigt til vigende samfundsressourcer til rådighed for en kulturel indsats. Forudsætningen herfor er, at radioen også fastholder sin forpligtelse over for det brede publikum og sin alment sociale forpligtelse,
- at sikre en kulturpolitisk nødvendig geografisk spredning af den samlede landsprogramvirksomhed, og
- videreudvikle et gennemgående, fastslået behov for en alsidig programvirksomhed i det regionale samfund.

Nøgleordene i den foreliggende fireårsplan er regionalradio og decentralisering. Det er også i denne periode, at der må tages stilling til en forøgelse af antallet af kanaler, ikke nødvendigvis fordi sådanne kanaler alle skal køre døgnet rundt, men for at sikre tilstrækkelige valgmuligheder. Det er i en sådan udvikling, at radioen skal forenkle programstrukturen med et program 1 som den demokratiske og kulturelle ordkanal, program 2 som det regionale systems kanal, program 3 som underholdnings-, nyheds- og let musikkanal, og et program 4 som en seriøs musikkanal.

I sit bidrag til den hjemlige debat bør radioen styrke den samfundsøkonomiske dækning, ligesom den må forøge sin indsats omkring udlandsstoffet, herunder kulturlivet udenfor landets grænser. Radioen må fastholdes og udvikles som en kunstart i sig selv, ikke mindst i montagen og i featuren.

I den fortsatte udvikling af radioens egenart bør spørgsmålet om en mediedeling afklares, og de nødvendige analyser gennemføres tidligt i planperioden.

2.1. Regionalradiovirksomheden

Idet der henvises til generaldirektørens indstilling af 1982-03-19 om regionalradio-udvalgets betænkning foreslås:

- at regionalradioerne styrkes ved øget ressourcefordeling til Danmarks Radio, idet
- ressourcefordelingen i fireårsperioden sker inden for det bestående antal distrikter, idet en udvikling betinget af geografiske eller befolkningsmæssige forhold, sker ved oprettelse af lokalredaktioner, i alt fem inden for fireårspe-

rioden, placeret fortrinsvis som en forberedelse af en regionalradio i hvert amt,

- at der i perioden sker en udbygning med henblik på weekenddækning med nyheder, sport og større programsatte udsendelser. Udbygningen planlægges i et tempo med to distrikter pr. år,
- et antal båndværksteder organiseres under hensyn til regionalradioens særlige struktur.

Endvidere

at regionalradiovirksomheden i programmæssig henseende under hensyn til distrikternes forskellighed i fireårsperioden sættes i stand til at udbygge

den direkte reportage

transmissioner

programmer af fortrinsvis musisk karakter i en afbalancering med den eksisterende fortrinsdækning inden for nyheds- og aktualitetsområdet, og

dækningen for målgruppen børn og unge.

En sådan udvikling vil betyde en gennemsnitlig årlig vækst i regionalsystemets sendetide på ca. 750 timer, incl. genudsendelser.

Det er i øvrigt hensigten at følge Kulturministeriets treårige nærradioforsøg med interesse med henblik på at undersøge, i hvilket omfang nærradioerne kan komme til at fungere som båndværksteder i en regionalradiosammenhæng og dermed bidrage til en øget folkelig adgang til mediet.

2.2. Den decentrale landsradiovirksomhed

Regionalradioudvalget har fundet det overordentlig vigtigt, at der sker en udbygning af den nuværende ordning, hvor distrikterne leverer ca. 10% af de landsdækkende programmer.

Danmarks Radios økonomiske og kulturelle forpligtelse/mulighed over for denne udvikling bør fastslås. Det understreges, at det enkelte distrikt har både en ret og en pligt til at deltage i produktionen af landsprogrammer.

I overensstemmelse med regionalradiobetænkningen i øvrigt foreslås det, at der sikres en udvikling af landsprogramvirksomheden uden for København. Inden for fireårsplanen sigtes mod en fordobling af den decentrale landsprogramproduktion fra de nuværende 10% af sendetiden til 20% dels gennem øget genudsendelse fra regionalradioen, dels gennem omprioritering fra fagafdelingerne.

Spørgsmålet om øget personalebevægelighed skal indgå i den mere detaljerede planlægning omkring den yderligere decentralisering af landsprogrammer fra fagafdelingerne.

Det er væsentligt at fastslå på den ene side nødvendigheden af en integrering af landsprogramvirksomheden i distrikterne i overensstemmelse med regionalradiobetænkningens ønske om "at give de enkelte regionalradioer mulighed for at udvikle sig efter hvert sit lokale behov og at præge den landsdækkende programvirksomhed i størst muligt omfang", på den anden side at sikre, at landsprogramforpligtelsen i distrikterne får et samspil med den øvrige landsprogramproduktion i fagafdelingerne.

Efter den skitserede udvikling af regionalradioen og den decentrale landsprogramvirksomhed i planperioden er det nødvendigt i den efterfølgende fireårsplan at satse på radioens øvrige virksomhed.

2.3. Kanalstrukturen

I takt med udnyttelsen af program 2 til regionale formål øges behovet for en 4. radiokanal, jf. den programpolitiske målsætning.

Derfor vil det i løbet af fireårsperioden være nødvendigt at tage stilling til etablering af denne. Justeringer af den nuværende kanalstruktur til dette formål må ske under hensyn til udviklingen.

Det overvejes i denne forbindelse i overensstemmelse med regionalradioudvalgets betænkning at åbne mulighed for at sikre program 2 som regionalradioernes egen kanal i takt med den udvikling af regionalradiovirksomheden, fireårsplanen lægger op til. I den forbindelse undersøges mulighederne for et samspil med programvirksomheden på program 1 og program 3 i et såkaldt network. I en første fase skal spørgsmålet om de overenskomstmæssige problemer i en sådan udvikling tages op med ophavsretsorganisationerne. I et kommende kanalsystem er det tanken at give den enkelte regionalradio et redigeringsansvar for program 2 med frihed til placering af såvel regionalradioudsendelser som udsendelser samsendt med eller tidsforskudt for både program 1 og program 3, idet musikaftenerne på program 2 bevares indtil en fjerde kanal kan etableres.

Med hensyn til kanalstrukturen er der således ikke behov for øjeblikkelige, radikale ændringer af 1975-strukturen, men snarere for en kontinuerlig justering.

I en sådan justering skal indgå

- en forenkling af programplaceringer, så programvalget for den enkelte lytter lettes,
- en tilpasning af programfladerne til konstaterede målgrupper,
- en mere struktureret genudsendelsespolitik end i dag med henblik på bl.a. skifteholdsarbejdere,
- en døgnforpligtelse på en af de landsdækkende radiokanaler, og
- en koordinering af networkønsker til og mellem regionalradioerne.

I generaldirektørens indstilling omkring regionalradiobetænkningen hedder det, at "distrikterne får status som programafdelinger, og at distriktscheferne får status

som programchefer". Endvidere: "at regionalradioerne alene skal beskæftige sig med radioproduktion og henlægges programmæssigt, økonomisk og administrativt direkte under programdirektøren for radio, dog således at de har programansvaret for regionalvirksomheden over for regionale råd, hvis disses status ændres som foreslået."

En beslutning herom medfører, at en række ledelsesfunktioner fra den hidtidige provinsafdeling henlægges til programdirektørembedet, som reorganiseres i overensstemmelse hermed.

3. Fælles spørgsmål

Begge medier har i debatten om langtidsplanlægningen for DR peget på en række generelle problemstillinger, som bør indgå i overvejelserne.

3.1. Korrespondentsystemet

Driftsledelsen er af den opfattelse, at der i planperioden bør iværksættes en udvidelse af antallet af udlandskorrespondentposter med poster i Asien, Afrika og Latinamerika. De forskellige krav, der stilles til radio- og TV-dækningen af begivenheder i udlandet, gør det tillige naturligt at DR, som andre radiofonier, på længere sigt foretager en deling af korrespondenterne på radio og TV.

Forslagets gennemførelse vil næppe medføre mærkbare sendetidsforøgelser, men det findes i stigende grad væsentligt, at danske journalister forklarer begivenhederne i verden for de danske seere og lyttere som alternativ til indslag produceret af udenlandske nyhedsbureauer m.v.

3.2. Videogram- og kassettemarkedet m.v.

Den kraftige udvikling, der er foregået på hjemme-videoområdet - i øjeblikket eksisterer der omkring 100.000 videomaskiner i Danmark, og prognosen for 1983 viser et tal på omkring 150.000 - gør det naturligt for DR at overveje at gå ind på markedet i den kommende 4-årsperiode.

Det må antages, at der hos de mange hjemme-video-ejere er et behov for at kunne købe eller leje DR's programmer på linie med andre videogrammer, ligesom der i perioden kan forventes stigende ønsker om, at DR-programmer kan gøres tilgængelige gennem bibliotekerne.

Hertil kommer, at erfaringerne fra udlandet tyder på, at TV-organisationer vil få større og større problemer med at erhverve især underholdnings- og sportsstof i konkurrence med videogramdistributørerne.

For at imødegå denne konkurrence er det nødvendigt, at DR - ved at gå aktivt ind i branchen - bliver i stand til at konkurrere på de økonomiske niveauer, hvor videogramhandelen foregår.

Ligeledes er det vigtigt, at der åbnes mulighed for at supplere radioprogramvirksomheden med udgivelse af bøger, pjecer, kassettebånd, grammofonplader m.v.

Inden DR kan gå ind i disse markeder er der imidlertid en række spørgsmål og

problemer af økonomisk, juridisk og produktionsmæssig karakter, der må overvejes og løses, ligesom der skal tages stilling til en sådan aktivitets organisatoriske placering.

Driftsledelsen forventer, at etablering af sådanne aktiviteter vil være tabsgivende i en opbygningsperiode, men forudsætter, at de på længere sigt vil hvile økonomisk i sig selv.

3.3. Arkivering af DR-programmer

Det er i DR's nuværende situation begrænset, hvad der opbevares af DR's programmer og programindslag. Dette har alene sammenhæng med, at DR ikke har kunnet afse ressourcer til den teknik, det mandskab og den arkivplads, som er påkrævet for at få arkiveret og registreret tilstrækkelige dele af DR's samlede produktion.

Problemet er påtrængende af hensyn til DR's muligheder for at genanvende programstof til glæde for lyttere og seere.

Der bør derfor i 4-årsperioden afsættes ressourcer til gennemførelse af en langsigtet arkiveringspolitik, som sigter mod opfyldelse af programproduktionens krav. En udbygning af arkiverne til også at kunne imødekomme samfundsmæssige ønsker bør overvejes, bl.a. ud fra ophavsretlige synspunkter, men må forudsættes finansieret ad andre veje.

4. Teknik

Den kommende fire-års periode vil repræsentere en forøget udfordring til den tekniske virksomhed i Danmarks Radio.

Allerede opnåede effektivitetsforbedringer må fastholdes og videreudvikles, samtidig med, at der med planlægningshorisonter på 1-2 år skabes de nødvendige personalemæssige og udstyrmæssige forudsætninger for sendetidsudvidelser i TV og radio, således som de er beskrevet i de foregående afsnit. Produktionsprocesser må løbende vurderes og afstemmes til ændrede programformer, og der må herunder tages hensyn til de muligheder, som fremkomsten af ny teknik åbner for.

Parallelt med disse, traditionelle arbejdsopgaver må der imidlertid i de kommende år ske en kraftig forøgelse af vor videnindsamling og videnvurdering med hensyn til de medietekniske udviklinger, der forløber uden for Danmarks Radio.

Den internationale forskning i produktion og spredning af radio- og TV-programmer har i de senere år opnået væsentlige, nye resultater, hvis virkninger på 4-8 års sigt vil blive mærkbare for store dele af befolkningen. En del af disse resultater resumeres i det følgende, og for overskuelighedens skyld opdeles oversigten i TV og radio - skønt visse udviklinger på radiosiden også får betydning for TV.

TV

De direkte sendende TV-satellitter må påregnes at være en realitet i 1986, hvor Tyskland, Frankrig, England og Italien agter at påbegynde udsendelser. Disse udsendelser vil kunne modtages her i landet ved brug af specielle antenneenheder

med parabolreflektorer på 0,6-2 meters diameter, og uanset at udsendelserne delvis betegnes som eksperimentelle, må de alene for deres nyhedsinteresse forventes at få et ret stort publikum på få år.

Lyslederkabler (optiske fibre) er i stand til at overføre TV, radio eller telefon under anvendelse af lysimpulser, der forplanter sig inde i en hårdtynd glastråd. Kabeltypen har fundet begyndende anvendelse i telefonsystemet som fjernkabel mellem større telefoncentraler, hvor den har teknisk/økonomiske fordele i forhold til ældre teknik. Den muliggør principielt TV-spredning til de enkelte husholdninger i lighed med de nu etablerede el-, gas-, vandforsynings- og telefonsystemer. Anvendelsen til en landsdækkende fjernsyns- eller radiotjeneste anses dog ikke for sandsynlig, da udgiften pr. husstand i tyndt befolkede områder bliver meget betydelig. Derimod vil lyslederkabler om få år indgå som bestanddel i større fællesantenneanlæg.

UHF-sendere betegner TV-sendere i den udformning, der må anvendes ved etablering af yderligere TV-programkanaler i Danmark. De anvendes i stort set alle europæiske lande og er således en kendt teknik, der kun medtages her, fordi de repræsenterer den teknisk mest nærliggende metode til udbredelse af ekstra TV-kanal. UHF-sendere kan modtages af bestående modtagere, når disse suppleres med en egnet antenne. Deres rækkevidde er mindre end de bestående senderes, hvorfor landsdækning kræver ca. 16 sendere og det hertil hørende programfremføringsnet. Den samlede opførelsestid anslås med nogen usikkerhed til 6 år fra beslutningstidspunktet.

TV-båndoptageren til hjemmebrug er en realitet nu. Dens tekniske kvalitet forbedres stadig i takt med fremskridt i magnetbåndsteknikken og må allerede i dag betegnes som sammenlignelig med det gennemsnitlige direkte modtagne programs. Køb eller leje af forudindspillede programmer betinger en langt højere timepris end traditionelle TV-programmer, men tegner dog til at blive et ganske stort marked i løbet af få år.

TV-grammofonpladens markedsføring og derpå følgende udbredelse er vanskelig at forudsige. Den har stort set samme gengivelses kvalitet som TV-båndoptageren, men kan ifølge sagens natur ikke optage programmer til senere gengivelse. Dens fortrin vil være lavere fremstillingspris ved store oplag.

Stereolyd eller 2-lydkanaler er indført på en del af de vesttyske TV-sendere efter et system, som måske kan få vanskelighed ved at vinde international udbredelse, idet den opnåelige lyd kvalitet af andre karakteriseres som utilfredsstillende. Der arbejdes i flere landes laboratorier med andre løsninger til samme formål.

ENG/EFP er amerikanske betegnelser for let, mobilt TV-optageudstyr og for de heraf muliggjorte produktionsformer. ENG er en forkortelse af Electronic News Gathering (elektronisk nyhedsindsamling) og betegner det ekstremt lette udstyr med beherskede krav til teknisk kvalitet og til den efterfølgende redigeringsproces. Det anvendes til nyhedsformidling i stedet for film. Tidsforsinkelsen fra optagelse til udsendelse reduceres, idet man undgår fremkaldelsesprocessen. I særlige tilfælde kan interviews o.l. sendes direkte fra en begivenhed.

EFP er en forkortelse for Electronic Film Production (elektronisk filmproduktion) og betegner let udstyr med høje tekniske kvalitetskrav og med mulighed for omfattende redaktionel efterbehandling af de optagne sekvenser. Det anvendes til

fiktionsprogrammer, dokumentarprogrammer o.l., principielt med den fra den klassiske filmproduktion kendte en-kamera teknik.

ENG har været anvendt i en årrække i Danmarks Radio og forventes i planperioden at blive helt dominerende i nyhedsproduktion og i visse sportsproduktioner. EFP er under indførelse i lille skala og forventes at blive et væsentligt udviklingsområde i perioden. De to systemer reducerer behovet for filmproduktion, men må ikke forveksles med OB-produktion, der anvender flere, samtidigt aktive elektroniske kameraer og større mobile kontrolrum. Denne produktionsform vil fortsat være nødvendig ved sportstransmissioner og andre sand-tids reportager og ved flerkamera-fiktionsproduktioner.

RADIO

En 4. radiokanal på FM kan oprettes såfremt Danmark ved en international konference i 1984 opnår de herfor nødvendige frekvenstildelinger. Dette anses for sandsynligt, hvorefter senderne kan planlægges og opføres.

Teknisk kvalitet. I løbet af planperioden vil en ikke uvæsentlig del af publikum råde over grammofon- og båndanlæg, hvis musikgengivelse vil være bedre, end hvad der i dag kan opnås ved modtagelse af Danmarks Radios programmer.

Radio-programproduktion og programmets fordeling via et landsdækkende sender-net er en langt mere krævende opgave end lokal afspilning i hjemmet, og det vil være nødvendigt med en målrettet indsats for at forbedre kvaliteten af de enkelte led i den lange kæde, som programmet passerer fra studiet til dagligstuen. Med en tidshorisont på 3-6 år anses det for muligt at opnå markante forbedringer på i hvert fald to områder, nemlig båndmaskiner og programfremføringsnet.

Digital-båndmaskiner. Det er nu teknisk muligt at optage og gengive radioprogrammer via bånd i form af et data-signal. Informationen lagres på båndet som magnetiske talkoder, der i princippet kan gengives absolut fejlfrit. Herved muliggøres en flere gange gentaget kopiering af et båndprogram (som det kræves i redigeringsprocesser) uden det kvalitetstab, som nu ledsager denne proces. Digital-båndmaskinerne påregnes efter 1985 at blive en nødvendig forudsætning for høj kvalitets musikproduktion.

Programfremføringsnet. Den ovenfor beskrevne digitalteknik vil også fremover finde anvendelse ved etablering af de nødvendige programveje såvel mellem studiecentre og sendestationer, som mellem studiecentre indbyrdes. Fremføringsnet i digitalteknik kan opnå en højere teknisk kvalitet end de nu eksisterende net og vil kunne opretholde denne kvalitet uændret i lange tidsrum uden uforholdsmæssig stor vedligeholdelsesindsats. Forbedringen vil være størst for lyttere i størst afstand fra det producerende studiecenter. Det af radio-programdirektøren beskrevne samspil mellem de 9 distriktscentre vil forudsætte en betydelig forøgelse af det nu eksisterende programføringsnet. En sådan udvidelse af nettet bør koordineres med en overgang til digitalteknik i et tempo, der aftales med Post- og Telegrafvæsenet.

Det vil fremgå af det ovenfor anførte, at der i planperioden må tages beslutning i en række væsentlige tekniske principspørgsmål, og at sådanne beslutninger vil have virkning langt ud i fremtiden. For at skabe et for Danmarks Radio relevant

teknisk beslutningsgrundlag bør der fra periodens start lægges øget vægt på, at det tekniske område får kapacitet til den fornødne videnindsamling, videnvurdering og deltagelse i langtidsplanlægning.

5. Økonomiske og personalemæssige konsekvenser

Som anført anses det for påkrævet, at der i denne planperiode tages skridt til en markant udvidelse af de nationalt producerede programudbud. En sådan udvidelse vil betyde en forøgelse af drifts- og anlægsbudgetterne ud over løbende pris- og lønreguleringer.

Der kan på dette trin alene foretages foreløbige skøn over de gennemsnitlige stigninger i driftsudgifter og personaleantal i hvert af planperiodens år, samt over den for gennemførelsen af den skitserede udvikling nødvendige årlige anlægsramme.

TV

Den for TV fremlagte plan for en årlig udvidelse af egen- og fremmedproduktionen samt tekst-TV med i alt ca. 175 timer skønnes at forudsætte en forøgelse af driftsudgifterne i hvert af planperiodens 4 år på ca. 33 m.kr. Heri indgår udgifterne til ansættelse af yderligere ca. 55 medarbejdere pr. år.

Overslaget er baseret på, at der i planperioden ved en udbygning opnås en fuldstændig udnyttelse af faciliteterne i Århus, at der sker en kraftig udvidelse af entrepriser- og coproduktionsandelen, samt at udnyttelsen af allerede bestående produktionsfaciliteter forbedres yderligere.

Radio

Radioens regionaludbygningsplan forudsætter en årlig, gennemsnitlig forøgelse af driftsudgifterne med ca. 9 m.kr., hvori er indregnet en årlig personalevækst på ca. 25. I disse tal er ikke indregnet decentraliseringen af landsprogramvirksomheden, der som nævnt forudsættes gennemført ved overflytning af ressourcer fra de københavnske afdelinger. Radioens forslag om opbygning af en økonomisk redaktion i NA-R og gennemførelse af døgnradio skønnes at medføre en yderligere udgiftsstigning på ca. 3 m.kr. og 5 stillinger i hvert af planperiodens år.

Fælles forslag

De nævnte fælles forslag vedr. programarkivering, korrespondentudbygning og videogram-, kassette- og grammofonproduktion m.v. anslås at ville medføre årlige stigninger i driftsudgifterne på ca. 2 m.kr. (4 stillinger) i planperioden.

De ovenfor nævnte skøn omfatter de direkte økonomiske og personalemæssige konsekvenser. En udbygning af denne størrelsesorden vil lægge øgede byrder på institutionens ledelses-, service- og administrationsenheder.

Disse må i et vist omfang bæres af et forøget personale, men vil også kunne imødegås bl.a. ved en yderligere anvendelse af elektroniske hjælpemidler.

Til en udbygning heraf samt til den nødvendige afbalancering af de centrale

enheders bemanning skønnes det nødvendigt at afsætte ca. 8 m.kr. i årlig vækst (ca. 10 stillinger), svarende til ca. 15% af de foreslåede udviklingsforslag.

Anlægsudgifter

Forslaget til udviklingsplan forudsætter, at der foretages en række nyinvesteringer i tekniske anlæg og bygninger.

Regionaludbygningen kræver indhusning og produktionsmuligheder for 15-20 yderligere medarbejdere i hvert distrikt. TV-sendetidsudvidelsen forudsætter, at Århus suppleres med nødvendige faciliteter til en fuldt udbygget TV-produktion, herunder også indhusning af et øget antal programfolk.

Udbygningsplanerne kræver tillige en forøgelse af antallet af mobile enheder, ligesom en fortsat intensivering af udnyttelsen af eksisterende faciliteter forudsætter bedre hjælpelokaler m.v. Det er endvidere driftsledelsens vurdering, at en udbygning af programarkiverne, fremmedproduktionsmængden, tekst-TV m.v. forudsætter, at der i planperioden opføres yderligere kontorarealer i TV-byen.

Med hensyntagen til, at det i planperioden fortsat vil være påkrævet løbende at foretage nødvendige udskiftninger og renoveringer af bestående anlæg, antages der at være behov for en forøgelse af den nuværende årlige anlægsramme på ca. 110 m.kr. med ca. 70 m.kr. til ca. 180 m.kr.

Sammendrag

Driftsudgifterne skønnes ved en samlet gennemførelse af den foreslåede udviklingsplan at medføre en stigning på ca. 55 m.kr. i hvert af planperiodens år.

Det bemærkes, at udgiftsstigningerne er udtryk i årsgennemsnit. En detaljeret plan vil kunne vise udsving i forhold hertil.

Sammenlagt vil DR's totale udgiftsniveau i faste priser ved planperiodens udløb således være forøget med skønsmæssigt $4 \times 55 \text{ m.kr.} + 70 \text{ m.kr.} = 290 \text{ m.kr.}$

6. Finansiering

Den fremlagte udviklingsplan sigter på en væsentlig styrkelse af det dansk producerede programstofs konkurrenceevne.

De beskrevne økonomiske konsekvenser af denne indsats vil ikke kunne finansieres uden en realstigning i indkomstgrundlaget, enten ved en forhøjelse af licenserne eller gennem alternative finansieringsmuligheder.

Licenstilgangen forventes i de kommende år at være reduceret til ca. 15 m.kr. p.a.

Såfremt det forudsættes, at indtægtsgrundlaget fortsat primært skal fremskaffes ved opkrævning af en licens, vil finansiering af en budgetudvidelse i planperioden på ca. 300 m.kr. forde, at licenserne hvert år forhøjes med ca. 5% i faste priser. Hertil kommer pris- og lønudviklingen, som her og i det følgende forudsættes dækket ved løbende justeringer af licensen.

Årlige forhøjelser af denne størrelse betyder, at farvelicensen ved planperiodens slutning vil udgøre ca. 1.150 kr. (i faste priser og incl. moms).

Der findes ingen objektiv målestok for, hvorvidt denne licensstigning er en acceptabel pris for det forøgede programudbud. Til sammenligning skal dog fremdrages det voksende udbud af videogrammer til en timepris på 30-60 kr. eller avisabonnementer, som i 1982 for ugens 7 dage koster ca. 1.310 kr. pr. år. I forhold til udenlandske licensafgifter hævdes DR ofte at indtage en ledende plads. En europæisk 1981-sammenligning viser, at Danmark målt i beløb ligger iblandt de dyreste. Den danske licens er imidlertid som den eneste belastet med moms. Fritaget herfor ville Danmark placere sig i midten blandt de europæiske nationer, selv om hovedparten af de europæiske radiofonier typisk har reklame- og andre indtægter, svarende til 20-40% af totalindtægten. I forhold til industriarbejdertimelønnen ligger DR-licencen både med og uden moms lavt.

Afgørende for forholdet mellem programudbud og husstandslicensens højde er befolkningsunderlaget. Dette vises ved en konkret sammenligning med Sverige, hvis licensafgifter ligger på niveau med Danmarks, men som har en licensindtægt på ca. 2.7 milliarder kroner mod DR's ca. 1.1. (1981-tal). Det bemærkes, at DR's tal er excl. den med licensen opkrævede moms på ca. 240 m.kr.

En årlig licensforhøjelse på 5% i faste priser vil forøge licensprovenuet til godt 1.4 milliarder kroner i planperioden.

En indtægtsstigning af en sådan størrelsesorden vil kunne fremskaffes ad andre veje. Driftsledelsen skal i det følgende pege på et antal muligheder. De i parentes angivne tal er udtryk for grove skøn over det årlige provenu ved planperiodens udløb. Disse skøn bygger på en række konkrete forudsætninger, og må derfor tages med alle forbehold, men er medtaget for at angive størrelsesordener:

- apparatafgift (TV, radioapparater, båndoptagere, højttalere m.v. efter norsk forbillede) (2-300 m.kr.)
- tillægsafgift på TV-båndoptagere (som farvetillæg) (125-150 m.kr)
- statsfinansiering af sociale licenslempelser (80 m.kr.)
- moms fritagelse (160-170 m.kr)
- Radioreklamer (50 m.kr)
- TV-reklamer (200-400 m.kr.).

7. Videre procedure

Dette oplæg fremlægges til en principiell debat med henblik på at danne udgangspunkt for driftsledelsens udarbejdelse af et specificeret budgetoverslag for perioden 1984-1987, som første led i en langsigtet planlægning for DR's udvikling. Budgetoverslaget skulle således kunne behandles parallelt med HP II 1983.

Laurits Bindsløv

DEBAT

En kommentar til "tysk TV's rolle i Danmark"
af Flemming Hansen og Steen Buhl,
Massekultur & Medier, 6/1982

Af Preben Sepstrup

Flemming Hansen og Steen Buhl har i sidste nummer af Massekultur & Medier undersøgt en række muligheder for at konstatere indflydelse fra vesttysk tv i Danmark. Med de metoder, de anvender, kan de ikke påvise nogen indflydelse. Deres metodiske udgangspunkt er et væsentligt forbehold i forhold til denne konklusion. Det er imidlertid ikke dette forbehold, der er ærindet her. Det er derimod undtagelsen i Hansen og Buhls konklusion: de konstaterer nemlig, at tysk tv påvirker salget af en række mærkevarer.

Undersøgelsesmateriale er produceret af Steen Buhls firma Markedsdata A/S. Resultaterne er tidligere - hvad forfatterne ikke gør opmærksom på - offentliggjort i en artikel af Erik Fersner i Orientering 2/82. Disse resultater blev bl.a. i Børsen og Morgenavisen Jyllands-Posten lanceret som "bevis" for nødvendigheden af en dansk modvægt til det tyske reklame-tv. I det nyligt udkomne Orientering 4/82 er der en opfølgning af undersøgelsen, denne gang uden forfatter. I en leder i samme nummer tager direktøren for Danske Reklamebureauers Brancheforening undersøgelsen til indtægt på samme måde som tidligere Børsen og Jyllands-Posten. Børsens, Jyllands-Postens og Orienterings uvidenskabelige - for nu ikke at sige uhæderlige - omgang med undersøgelsen er der ikke noget at sige til. Sådan som